

ΛΟΞΗ ΜΑΤΙΑ

Της Μικέλας Χαρτουλάρη
mkart@dolnet.gr

Έρχονται οι νεο-Βίκινγκς!

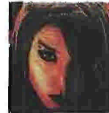
Χρειάζεται πάντα μια λοκομοτίβα. Ένας συγγραφέας που θα τραβήξει τους προβολείς πάνω σε έναν άγνωστο κόσμο - σε ένα κρυμμένο λογοτεχνικό ορυχείο. Αυτό έκαναν ο Γκαρσία Μάρκες, ο Βάργκας Λιόσα ή ο Φουέντες και το 1970-80 προκάλεσαν το «λατινο-αμερικάνικο μπουμι» και τη λατρεία για τον μαγικό ρεαλισμό (...που οι ίδιοι ξεπέρασαν). Αυτό έκανε και ο πρόωρα χαμένος μαχητικός δημοσιογράφος Στιγκ Λάρσον για το σκανδιναβικό θρίλερ. Μετά το 2005 η επίκαιρη τριλογία του *Μιλένιουμ*, για τη διαφθορά της δικαιοσύνης και των ισχυρών στη Σουηδία, έγινε το δέντρο που αποκάλυψε το δάσος. Ένα πυκνό λογοτεχνικό δάσος που αναπτύσσεται από τα μέσα του '60 στη Σουηδία, τη

Γκούβαρ Στόλεσεν

Νορβηγία, τη Δανία και αργότερα στην Ισλανδία, με ρωμαλέους συγγραφείς που το χαρακτηριστικό τους είναι ότι αποκαλύπτουν τα τρωτά του περιήφημου «σουηδικού μοντέλου» ευτυχισμένης κοινωνίας. Οι πονιρόι ήταν το ζευγάρι Σιγβάλ και Βαχλού, Σουηδοί αριστεροί, παθιασμένοι με την εγκληματολογία - ποιήτρια εκείνη, δημοσιογράφος εκείνος - που εγκαίνιασαν το 1965 έναν κύκλο δέκα αστυνομικών μυθιστορημάτων (βλ. το *Roseanna*) αποκαλυπτικών για τις κοινωνικές ανισότητες, την εγκληματικότητα, τον κρυμμένο ρατσισμό των βόρειων κοινωνιών. Ακολουθεί το 1977 ο Νορβηγός Γκούβαρ Στόλεσεν που ε-

μείς τον γνωρίσαμε τριάντα χρόνια (!) αργότερα με το *Δικός σου ώς τον θάνατο* και το *Στο σκοτάδι όλοι οι λύκοι είναι γκρι* (Πόλις) - ένα βιβλίο για τις ένοχες διασυνδέσεις ακροδεξιάς και οικονομικών συμφερόντων. Το 1991 στρέφεται στα αστυνομικά και ο δόκιμος Σουηδός Χένινγκ Μανκέλ που μας συστήνεται το 1999 με την, μη αστυνομική, *Κωμωδία της παιδικής ηλικίας*, η οποία προετοιμάζει το έδαφος για έξι έως τώρα αιματηρά θρίλερ του (Ψυχογός). Εκείνη την εποχή ξυπνά η δυτικοευρωπαϊκή αγορά που μετά τον πρώτο τόμο του *Μιλένιουμ* (*Το κορίτσι με το τατουάζ*, Ψυχογός), αρχίζει πλέον μια μαζική εισαγωγή σύγχρονων κοινωνικοπολιτικών θρίλερ από τον Βορρά. Κάτι ανάλογο μαγειρεύεται φέτος και στην Ελλάδα. Η Πόλις ετοιμάζει το μυθιστόρημα μαθητείας *Svarte far* τον Στόλεσεν και θα προτείνει τον Ισλανδό Άρνι Τορρίνσον με τον *Καιρό της μάγισσας*. Ο Ψυχογός εκδίδει το *Κορίτσι που έπαιζε με τη φωτιά*, β' τόμο του Λάρσον, συνεχίζοντας και με τον Μανκέλ (*Firewall*). Το Μεταίχμιο παρουσιάζει τον Σουηδό Άρνε Νταλ με το *Μίσος και αίμα* μετά το *Misterioso*. Ο Πατάκης εισάγει τον αλα Νταν Μπράουν Δανό Μικέλ Μπίρκεγκααρντ με το *Libri di Luca*. Φυσικά οι... πολιτικοί αστέρες είναι πολύ περισσότεροι. Αξίζει να γνωρίσουμε τον Νορβηγό Γιο Νέσμπου των *Κυνηγιών κεφαλών*, τον Δανό ανταποκριτή Λιφ Νταβίντσεν με τη μετασοβιετική τριλογία του, τον μπιτάτο Σουηδό Άκε Έντουαρτσον με το σαρκαστικό *Αυτή η γλυκιά χώρα*, και πάντως τον Ισλανδό Άρναντνιούρ Ιντρίντσον του *Jar city!*

Λίσμπητ Σαλάντερ

Οι ντετέκτιβ που έρχονται από το κρύο είναι χαρακτηριστικές μεταχρυσικές. Η Λίσμπητ Σαλάντερ του Λάρσον είναι χάρη, γκόθικ-πανκ, αμφιφυλόφιλη, κοινωνικά απροσάρμοστη, επικίνδυνα έξυπνη και βαθιά τραυματισμένη (στην οθόνη την υποδύεται η Νούμι Ράπας) - μια ιδανική βοηθός για τον πρωταγωνιστή του, τον παρεμβατικό δημοσιογράφο Μίκαελ Μπλουμκβίστ. Ο επιθεωρητής Βάλαντερ του Μανκέλ ψειρίζει υποθέσεις ακραίας βίας ενώ πνίγεται στα οικογενειακά προβλήματα του. Ο ιδιωτικός ντετέκτιβ Βαργκ Βέουμι του Στόλεσεν είναι ένας απροσυνάγωγος, βαρύς πότης aquavit (42 βαθμοί), λάτρης της τζαζ, ο οποίος αναζητά την ηθική διάσταση των πραγμάτων, δεν κρατάει όπλο και εμπλέκεται προσωπικά στις υποθέσεις που καλείται να εξιχνιάσει. Ο Χάρι Χόλε του Νέσμπου είναι ροκ, αλκοολικός, κιομοριστας και θραπευτεί διαρκώς σε μακρινές χώρες. Ο αστυνομός Έρλεντνιούρ Ιντρίντσον έχει μια κόρη πρεζάκι που του ζητά διαρκώς χρήματα και ζει μόνος σκαλίζοντας τα σκοτεινά μυστικά των Ισλανδών, αντιμέτωπος με μια κοινωνία που αλλάζει δραματικά γρήγορα για τα μέτρα του. Επιπρασμένοι από τον Τσάντλερ και τον Σιμενόν, όλοι αυτοί οι συγγραφείς ασκούν σοβαρή κοινωνική κριτική με τα εργαλεία της λαϊκής λογοτεχνίας. Και καταλήγουν να φωτίσουν με τον πιο καιρίο τρόπο όχι μόνο τον μικρόκοσμό τους αλλά το ίδιο το ευρωπαϊκό έγκλημα με τα πλοκάμια του.

Άρναντνιούρ Ιντρίντσον

Γιατί όμως, γοπετεύουν τα θρίλερ των Βίκινγκς; Άραγε επειδή το είδος κορέσθηκε από Αγγλοσάξονες; Επειδή η IKEA έχει σημάδεψει τη σύγχρονη κουλτούρα; Επειδή έγιναν μόδα, όπως είχε γίνει ο αποκρυφισμός με τον Νταν Μπράουν; Ή μήπως επειδή ένας αέρας ακτιβισμού πνέει στα πανιά τους; Είναι μάλλον χωρίς για να απαντήσουμε, μπορούμε ωστόσο να παρατηρήσουμε τα εξής: Αυτά τα μυθιστορήματα δεν «πουλάνε» ούτε εξωτισμό ούτε κοσμοπολιτισμό ούτε νοσταλγία ούτε απομυθοποίηση. Διασχίζουν τα σύνορα της γλώσσας τους, καταργούν τα όρια των λογοτεχνικών ειδών, αψηφούν τους κανόνες και συλλαμβάνουν την Ευρώπη του 21ου αιώνα από δρόμους εναλλακτικούς, χωρίς δέος, χωρίς σεβαροφάνεια, χωρίς κλισέ, χωρίς πολιτικές ή ιστορικές αγκυλώσεις αλλά με χιούμορ μαύρο και με τόλμη. Μιλάνε ανοικτά για τα κλύματα του βρώμικου χρήματος, για το εμπόριο όπλων, ναρκωτικών και λευκής σαρκός, για λαθρομετανάστες και ρατσιστικά εγκλήματα, για οικολογικά εγκλήματα, για παιδική πορνεία και παιδοφιλικά κλύματα, για οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα και ανίερές συμμαχίες, για συνωμοσίες σωπής και απωθημένα μυστικά. Χρησιμοποιούν επίκαιρα παραδείγματα για να αποτυπώσουν την περιπέτεια της εποχής μας και αναδεικνύουν έτσι την παθολογία των ανεπτυγμένων και γερασμένων κοινωνιών, που πρέπει να αλλάξουν. Με αυτόν τον τρόπο η πρότασή τους γίνεται πολιτική. Ουσιαστικά πολιτική.